

Vierasperäiset sanat ja niiden aksentit

Palaamme ainakin kerran vielä vierasperäisiin sanoihin ja niiden aksentteihin. Meillä Suomessa aina välillä jotkut laatijat innostuvat käyttämään myös sellaisia kirjaimia, jotka eivät kuulu kotimaiseen peruskirjaimistoon. Esimerkkeinä olkoot vaikkapa virolainen Ö ja saksalainen Ü. Nämähän ovat kuitenkin selkeästi eri kirjaimia sekä kirjoitusasultaan että ääntämykseltään kuin O ja U, ihan niin kuin kotoiset ääkkösemme.

Vaikeammaksi menee asian arviointi silloin, kun kyseessä on ulkomaankielinen henkilön- tai paikannimi, johon alkukielessä kuuluu jokin muu aksentti. Tällaisissa kielissä näitä aksentillisiä kirjainmerkkejä voidaan pitää erillisinä kirjaimina. Myös latinalaisilla kirjaimilla kirjoitettaessa, ei pelkästään translitteroidessa muista kirjaimistoista. Esimerkkeinä tässä vaikkapa monien slaavilaisten kielten Č sekä espanjan Ñ. Tulisiko näitä pitää suomenkielisissä ristikoissa erillisinä kirjaimina, vai pitäisikö kaikki aksentit jättää huomiotta?

Vaikea sanoa, asia riippuu varmaan myös siitä, onko nimen alkukieli yhtään suomalaisille tuttu. Esimerkiksi tuon espanjan Ñ-kirjaimen kuitenkin mo-

net tietävät, ainakin elokuvaohjaajan nimestä Buñuel ja sanasta mañana, jonka ääntämyksen suurin osa tuntee vielä huomennakin.

Tämä ei tietenkään ole tärkein asia maailmassa, mutta ristikoiden laatijaa voivat askarruttaa myös tällaiset pikuseikat, varsinkaan kun asiasta ei ole olemassa mitään yleisesti hyväksyttyä sääntöä tai ohjetta. Itse turhantarkkana puristina olen ratkaissut ongelman omalta kohdaltani niin, että pyrin välttämään sellaisia sanoja, joissa esiintyy aksentillisiä kirjainmerkkejä. Mutta tämä ei tietenkään ole paras ratkaisu.

On kuitenkin lohdullista tietää, että sellaisilla kielialueilla, joissa aksentillisiä kirjaimia esiintyy, käytäntö vaihtelee maasta toiseen. Esimerkiksi ranskalaisissa ristikoissa E, Ê, É ja È, jotka äännetään hieman eri tavoin, ovat ristikoissa kuitenkin aina se yksi ja sama E. Tšekissä ja slovakissa taas CH on yksi kirjain, joka kirjoitetaan yhteen ruutuun, samoin kuin hollannin IJ.

Tällaistakin tietoa löytyy muuten mistäpä muualta kuin wikipediasta. Tätä kirjoitettaessa siellä on erillinen artikkeli ristisanatehtävistä 68 eri kielellä, toiset pitempiä, toiset lyhyempiä. Englanninkielinen juttu on yksi parhaista, kuten monien muidenkin asioiden kohdalla. Mutta mitä ihmettä! Sen kuvitukseen kuuluu myös suomalainen ristikkolehhti!

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetätkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/